

Toelichting rioolheffing 2024

gemeente Noordenveld

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Mogelijkheden rioolheffing
 - 2.1 Algemeen
 - 2.2 Objectafbakening
 - 2.2.1 *Afbakening conform Modelverordening VNG*
 - 2.2.2 *Objectafbakening Noordenveld*
 - 2.3 Belastingplicht
 - 2.3.1 *Mogelijkheden belastingplicht*
 - 2.3.2 *Belastbare feit Noordenveld*
 - 2.4 Belastbaar feit
 - 2.4.1 *Mogelijkheden belastbaar feit*
 - 2.4.2 *Belastbaar feit Noordenveld*
 - 2.5 Heffingsmaatstaven
 - 2.5.1 *Vast bedrag*
 - 2.5.2 *Waterverbruik*
 - 2.5.3 *WOZ-waarde*
 - 2.5.4 *Schema voor- en nadelen heffingsmaatstaven*
 - 2.5.5 *Heffingsmaatstaven Noordenveld*
 - 2.6 Tariefdifferentiatie woningen / niet-woningen
 - 2.7 Van eigenaar naar gebruiker
 - 2.8 Kostendekking
 - 2.9 Tarieven
 - 2.10 Kwijtschelding
 - 2.11 Verduurzaming
- 3 Concrete uitgangspunten

1. Inleiding

Aanleiding voor deze toelichting is het voorstel om de heffingssystematiek van de rioolheffing aan te passen. De raad heeft gevraagd om de mogelijkheden van gedifferentieerde tarieven te onderzoeken ten behoeve van verduurzaming. Dit naar aanleiding van het voorstel in 2020 om de wijze van rioolheffing te herzien en deze heffing in rekening te brengen bij de gebruiker. In deze toelichting gaan we in op deze mogelijkheden en op welke manier deze zijn toegepast in de begroting. Hierbij wordt ook ingegaan op de financiële consequenties voor de huurders en verhuurders. Voor de eigenaar die de woning of het bedrijfspand zelf bewoont of gebruikt geeft de wijziging geen financiële consequenties omdat deze in de oude en de nieuwe situatie reeds een aanslag ontving voor de rioolheffing.

In deze toelichting gaan we in op de achtergronden en mogelijkheden van de heffing. Hierbij geven we invulling aan de belastingplicht, het belastbare feit en de heffingsmaatstaven en al dan niet gewenste vrijstellingen. We zullen ingaan op de daarbij behorende voor- en nadelen. Vervolgens geven we de uitgangspunten aan die zijn opgenomen in de begroting. Hierbij is rekening gehouden met het gegeven dat sprake dient te zijn van een praktisch uitvoerbare en voor de inwoners een billijke heffing.

2 Mogelijkheden rioolheffing

2.1 Algemeen

Sinds de invoering van de rioolheffing zijn gemeenten verantwoordelijk voor de inzameling en transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater. Echter is de gemeente ook verantwoordelijk voor inzameling van afvloeiend hemelwater en moeten er maatregelen worden getroffen om nadelige gevolgen van de grondwaterstand te voorkomen (of beperken).

Op grond van artikel 228a van de Gemeentewet kan de gemeente onder de naam rioolheffing een belasting heffen ter bestrijding van de gemaakte kosten. Gemeenten kunnen volgens de wetgever door middel van een eigen belastingverordening de heffing nader vormgeven. Het bepalen van het belastingobject, de belastingplichtige, de heffingsgrondslag en de heffingsmaatstaf is uitdrukkelijk overgelaten aan het lokale bestuur.

2.2 Objectafbakening

2.2.1 Afbakening conform Modelverordening VNG

Voordat een keuze gemaakt kan worden wie de belastingplichtige is voor de rioolheffing of welke heffingsmaatstaf men wenst te hanteren, dient duidelijk te zijn welke objecten men in de heffing wil gaan betrekken. Voor de rioolheffing gebruiken we het begrip perceel. Dit begrip is verder uitgewerkt in de Modelverordening van de VNG. Hierdoor kan worden aangesloten bij de afbakening zoals ook voor de WOZ (waardering onroerende zaken) wordt gebruikt. Door de objectafbakening van de rioolheffing te koppelen aan de objectafbakening van de Wet WOZ, wordt de uitvoeringspraktijk van de rioolheffing voor onroerende zaken identiek aan de OZB.

2.2.2 Objectafbakening Noordenveld

Onze gemeente heeft de afbakening voor de rioolheffing gekoppeld aan de WOZ-objectafbakening. Hierdoor zijn de percelen die in de rioolheffing betrokken worden gekoppeld aan de objecten die opgenomen zijn in de WOZ-administratie. Er wordt op dat vlak dus efficiënt en vanuit één administratie gewerkt. Deze koppeling aan de WOZ-objectafbakening kan in onze optiek het beste gehandhaafd blijven.

Door de koppeling aan de WOZ-objectafbakening is ook de specifieke afbakening voor recreatieterreinen – zoals opgenomen in artikel 16, onderdeel e van de Wet WOZ – van toepassing op de rioolheffing. De Wet WOZ bepaalt dat een recreatieterrein, waarbij de chalets of (sta)caravans niet op eigen grond staan, en dat als één geheel wordt geëxploiteerd voor volgtijdig gebruik, als één onroerende zaak wordt aangemerkt. Daardoor is ook sprake van één perceel voor de rioolheffing en dient voor het gehele terrein dus één aanslag voor het eigendom en één aanslag voor het gebruik te worden opgelegd.

Voor recreatiewoningen die niet voor volgtijdig gebruik ter beschikking worden gesteld, maar bijvoorbeeld volgens eigendom of opstalrecht ter beschikking staan aan dezelfde persoon geldt

de bepaling echter niet; deze worden voor de rioolheffing, op basis van de WOZ-objectafbakening-regels, als een afzonderlijk perceel in de heffing betrokken.

Omdat aangesloten is op de WOZ-objectafbakening dienen aldus ook alle gehuurde chalets of stacaravans die op één terrein gelegen zijn als één perceel in de heffing te worden betrokken.

2.3 Belastingplicht

2.3.1 Mogelijkheden belastingplicht

Rioolheffing kan worden geheven van eigenaren, van gebruikers, of van zowel de eigenaren als de gebruikers van die percelen. Gemeenten mogen hierbij de kosten van de riolering verhalen op zowel de eigenaren als de gebruikers, maar dienen bij een dergelijke verdeling wel duidelijk te maken dat zij geen kosten dubbel verhalen.

2.3.2 Belastingplicht Noordenveld

In onze gemeente is op dit moment een eigenarenheffing en een heffing van grootgebruikers van kracht. Eigenaren betalen een bedrag dat gebaseerd is op de WOZ-waarde. Hierbij zijn 8 verschillende waardeklassen vastgesteld. Alleen gebruikers die meer dan 500 m³ water afvoeren worden thans in de gebruikersheffing betrokken. Dit is een beperkt aantal en de jaarlijkse opbrengst binnen de gebruikersheffing is ongeveer € 110.000,00.

Een verdere verruiming van de gebruikersheffing is een mogelijkheid om te sturen op waterverbruik. Daarbij zou bijvoorbeeld gekozen kunnen worden om alle gebruikers in de heffing te betrekken en niet alleen – zoals thans het geval is – gebruikers die meer dan 500 m³ water afvoeren. Verschillende opties en tariefstellingen zijn daarbij mogelijk.

2.4 Belastbaar feit

2.4.1 Mogelijkheden belastbaar feit

De meeste gemeenten hebben, conform de Modelverordening van de VNG, het belastbare feit gekoppeld aan het hebben van aansluiting op de riolering dan wel het afvoeren daarop. Hierdoor dient in beginsel voor ieder perceel aangetoond te worden dat het water dat van het perceel wordt afgevoerd, op enigerlei wijze in de gemeentelijke riolering terecht dient te komen.

Uitbreiding van de definitie van het belastbare feit is mogelijk. Hierdoor kunnen meer percelen in de heffing worden betrokken. Te denken valt aan percelen die nu veelal buiten het gebouwde gebied vallen waardoor het profijt niet eenvoudig kan worden aangetoond. Dit is met name het geval bij agrarische percelen.

Een verruiming van het belastbare feit kan dus een instrument zijn om de lasten van de riolering te spreiden over een groter aantal belastingplichtigen. Dat heeft weer een gunstig effect op de tariefstelling.

2.4.2 Belastbare feit Noordenveld

In onze gemeente is het belastbare feit momenteel gekoppeld aan het hebben van een directe of indirecte aansluiting op de riolering (voor eigenaren) dan wel het direct dan wel indirect afvoeren (voor gebruikers). Hierdoor dient in beginsel voor ieder perceel aangetoond te worden dat het water dat van het perceel wordt afgevoerd, op enigerlei wijze in de gemeentelijke riolering terecht komt. Bij bepaalde percelen, zoals bijvoorbeeld kleine bebouwde percelen (trafo's, hoogspanningsmasten etc.) en onbebouwde percelen is dat in de praktijk echter vrijwel niet aan te tonen. Deze percelen worden daarom in de meeste gevallen niet in de heffing betrokken. Dit zou kunnen worden opgelost door het belastbare feit te verruimen waardoor alle percelen in de heffing worden betrokken, ongeacht of deze water afvoeren via of aangesloten zijn op de gemeentelijke riolering.

Hierbij moet een belangrijke kanttekening worden gemaakt, namelijk dat een verruiming waarschijnlijk gaat leiden tot weerstand. Er kunnen bijvoorbeeld agrariërs zijn die veel onbebouwde percelen bezitten die met de verruiming van het belastbare feit voor ieder perceel afzonderlijk rioolheffing moeten gaan betalen. Dit is ook het geval bij andere grondeigenaren/gebruikers van bospercelen. Ook kan geen verschil worden gemaakt tussen kleine stukjes bosgrond en grote percelen akkerbouwgrond. De belastingplichtige ziet zich geconfronteerd met een belasting terwijl de inspanning en samenhangende kosten voor de individuele percelen zeer beperkt zijn. Dit zou zich weer kunnen vertalen in een relatief hoog aantal bezwaar- en beroepschriften. Dat kan deels voorkomen worden door een lager tarief te hanteren voor percelen waarvan niet kan worden aangetoond dat water wordt afgevoerd.

2.5 Heffingsmaatstaven

De keuze van de heffingsmaatstaf is door de wetgever in beginsel overgelaten aan het lokale bestuur. Wel heeft de wetgever aangegeven dat de VNG in de Modelverordening een aantal mogelijkheden van heffingsmaatstaven, die in de praktijk zijn getoetst, heeft uitgewerkt. Hierbij worden de volgende mogelijkheden genoemd:

- vast bedrag per eigendom;
- bedrag afhankelijk van het waterverbruik;
- vast bedrag vermeerderd met een toeslag voor hoeveelheid waterverbruik;
- bedrag afhankelijk van de WOZ/waarde;

Al deze heffingsmaatstaven zijn toegestaan, maar een heffing op basis van het waterverbruik kan bijvoorbeeld niet toegepast worden bij een eigenarenheffing. De eigenaar kan zelf namelijk geen invloed uitoefenen op de hoeveelheid water die wordt afgevoerd, voor zover hij niet ook tevens de gebruiker van het perceel is. Een combinatie van maatstaven is ook mogelijk.

2.5.1 Vast bedrag

Een veel gebruikte heffingsmaatstaf betreft het hanteren van een vast bedrag. Deze maatstaf kan zowel gehanteerd worden voor heffingen die plaatsvinden van eigenaren als voor gebruikers. Voordeel van het heffen van een vast bedrag is dat deze leidt tot een eenvoudige

uitvoering en dus ook lage perceptiekosten. Nadeel van een vaste tarifiering is dat deze leidt tot een minder evenwichtige kostendeling (grote objecten betalen net zoveel als kleine objecten), terwijl er ook geen sprake is van een prikkel tot zuinig gebruik van water (objecten die veel (afval)water afvoeren betalen net zoveel als objecten die weinig of vrijwel geen water afvoeren). Het hanteren van een vast bedrag doet wel recht aan de 'collectief goed' gedachte die in feite van de rioolheffing uitgaat en kostenveroorzaking los laat. Een deel van de kosten van de riolering wordt immers gemaakt voor hemelwaterafvoer en niet zozeer door de afvoer van afvalwater.

2.5.2 *Waterverbruik*

De heffing van de gebruiker kan ook plaatsvinden op basis van het waterverbruik. Een heffing die gebaseerd is op het waterverbruik wordt altijd gebaseerd op het aantal kubieke meters afvalwater dat wordt afgevoerd via de gemeentelijke riolering. De exacte hoeveelheid hemelwater die afgevoerd wordt, is immers niet te bepalen. Omdat de afvoer als zodanig niet in alle gevallen objectief vast te stellen is, wordt het aantal herleide kubieke meters water dat naar het object is toegevoerd of opgepompt, ook geacht te zijn afgevoerd. Dat is echter niet altijd het geval, zodat de meeste gemeenten ervoor kiezen om een zogenaamde '*tegenbewijsregeling*' in de verordening op te nemen. Op basis daarvan wordt de hoeveelheid water verminderd met de hoeveelheid die niet als afvalwater is afgevoerd. Bij deze vorm wordt vrijwel altijd gewerkt met tariefklassen (bijvoorbeeld per 100 kubieke meter afgevoerd water).

Voordelen van een heffing op basis van waterverbruik is dat daarmee een duidelijkere relatie te leggen is met het profijt dat men heeft. Percelen die veel afvalwater afvoeren betalen immers meer dan percelen die weinig water afvoeren. Industriële of agrarische bedrijven die veel water lozen worden bij een dergelijke heffing ook voor een hoger bedrag in de heffing betrokken. Wel dient men bij een heffing die gebaseerd is op waterverbruik inzicht te hebben in de hoeveelheid opgepompt water, bijvoorbeeld doordat dit via een meter of op andere wijze geregistreerd wordt.

Nadelen zijn dat een heffing die gebaseerd is op het waterverbruik vaker kan leiden tot procedures, hogere uitvoeringskosten met zich meebrengt en ook bewerkelijker is dan het hanteren van een vast tarief. Het hanteren van tariefklassen kan dit deels ondervangen, maar niet geheel. Daarnaast dient men gegevens te ontvangen van een derde (waterbedrijf) en kan de heffing pas na afloop van het tijdvak opgelegd worden. Dat kan worden voorkomen door de heffing te baseren op het verbruik van een voorgaand belastingjaar. Daarvan is immers wel al het waterverbruik bekend.

Een heffing die gebaseerd is op het daadwerkelijke waterverbruik (al dan niet gecombineerd met tariefklassen) kan wel een prikkel vormen tot zuinig gebruik van water. Bij het nastreven van bepaalde duurzaamheidsdoelen kan dit dus wel een geschikte heffingsmaatstaf zijn. Uit onderzoek is echter wel gebleken dat waterverbruik minder gevoelig is voor prijsprikkel.

2.5.3 *WOZ-waarde*

Steeds meer gemeenten kiezen er voor om de heffing afhankelijk te stellen van de WOZ-waarde. De rechter heeft in verschillende uitspraken bepaald dat de WOZ-waarde als maatstaf

voor de rioolheffing kan worden gehanteerd. Door de WOZ-waarde te hanteren wordt een andere verdeling van de kosten die gepaard gaan met de riolering bewerkstelligd. Grotere en dure objecten gaan dan immers meer bijdragen dan kleinere en goedkopere objecten.

De Hoge Raad heeft al in 2009 bevestigd dat het gebruik van de WOZ-waarde als heffingsmaatstaf is toegestaan. Wel dient bij een koppeling aan de WOZ-waarde rekening gehouden te worden met de WOZ-uitzonderingen. Cultuurgrond, kerken en bijvoorbeeld ook Natuurschoonwetlandgoederen worden ofwel niet gewaardeerd of kennen een lagere waardering. Met dat aspect dient ook rekening gehouden te worden voor de rioolheffing.

Een ander nadeel van het hanteren van de WOZ-waarde als heffingsmaatstaf is de omstandigheid dat bij agrarische bedrijven vaak opstallen aanwezig zijn, die over het algemeen niet aangesloten zijn op of afvoeren via de gemeentelijke riolering. Doordat ook de waarde van die opstallen mede de hoogte van de rioolheffing bepalen, zou deze heffingsmaatstaf met name bij agrariërs kunnen leiden tot weerstand. Eén en ander hangt mede samen met de gekozen tarifiering.

2.5.4 Schema voor- en nadelen heffingsmaatstaven

In het hierna volgende schema zijn een aantal voor- en nadelen van de verschillende heffingsmaatstaven opgenomen:

Heffingsmaatstaf	Voordeel	Nadeel
Vast bedrag per perceel	• Eenvoudige uitvoering • Eenvoudige koppeling via de WOZ-administratie mogelijk • Eenvoudige differentiatie tussen woningen en niet-woningen is mogelijk • Voor zover geheven van eigenaren: minder subjecten (veel huurwoningen zijn in eigendom bij grote entiteiten zoals woningbouwverenigingen en institutionele beleggers) • Weinig proceduregevoelig • Weinig administratieve lasten en perceptiekosten (waaronder kosten bezwaar- en beroepsprocedures)	• Minder evenwichtige kostentoedeling • Particuliere huishoudens kunnen (gezien toenemende kosten) onevenredig zwaar belast worden ten opzichte van niet-woningen
WOZ-waarde	• Eenvoudige koppeling via de WOZ-administratie • Eenvoudige differentiatie tussen woningen en niet-woningen wordt op deze wijze al gerealiseerd . Een echte differentiatie in tarief is ook nog mogelijk	• Minder goede relatie met de kosten • Kan bij bepaalde belastingplichtigen van met name niet-woningen leiden tot weerstand

Waternverbruik (diverse combinaties)	• Afhankelijk van de differentiatie is er meer relatie met het profijtbeginnsel • “Vrijstelling aan de voet” mogelijk, zodat alleen grotere lozers worden belast • Kan gebruikt worden om duurzaamheidsdoelen na te streven	• Proceduregevoelig(er) • Bewerkelijk voor wat betreft vullen en onderhouden systeem heffende instantie • Afhankelijk van derden voor wat betreft gegevens waterinname of waternverbruik • Niet voor eigenaar mogelijk
--	---	---

2.5.5 Heffingsmaatstaven Noordenveld

In onze gemeente is de eigenarenheffing momenteel gekoppeld aan de WOZ-waarde. Opvallend is dat - afgezien van percelen met een WOZ-waarde van minder dan € 55.000,00 - slechts in beperkte mate sprake is van differentiatie. Voor een perceel met een waarde die tussen € 55.000,00 en € 119.000,00 gelegen is dient € 241,49 betaald te worden en voor percelen met een waarde van € 673.000,00 of meer wordt € 300,35 in rekening gebracht. Er is aldus vrij weinig differentiatie tussen de zes hoogste tariefklassen (tarieven 2023).

Daardoor leiden de thans gekozen tarieven tot weinig verschil ten opzichte van een situatie waarbij voor het merendeel van de percelen een vast tarief zou worden gehanteerd en bijvoorbeeld alleen voor kleinere percelen lagere tarieven in rekening zouden worden gebracht. Juist door de geringe differentiatie vanaf € 55.000,00 dient iedereen toch vrijwel hetzelfde bij te dragen en verschilt dit niet heel veel ten opzichte van het hanteren van een vast tarief.

Nadeel van de vaste tarieven is dat iedereen hetzelfde bedrag dient bij te dragen, ongeacht wat de daadwerkelijke waterafvoer is of de grootte van het perceel dat is aangesloten op de riolering. Mede daarom worden vaste tarieven vaak als “onrechtvaardig” ervaren. Iedereen draagt immers gelijk bij, terwijl het profijt of verbruik behoorlijk kunnen verschillen. Daarnaast is er geen prikkel aanwezig om zuinig met water om te gaan. Maar die prikkel is bij huidige eigenarenheffing, waarbij gebruik gemaakt wordt van de WOZ-waarde ook niet echt aanwezig.

Gelet op de geringe differentiatie zou dus overwogen kunnen worden om minder tariefklassen te hanteren. Bijvoorbeeld voor percelen tot € 20.000,00, voor percelen van € 20.000,00 tot € 60.000,00 en voor percelen die een hogere waarde hebben. Deze wijziging zal in ieder geval leiden tot een eenvoudigere uitvoering, ook al omdat zoals eerder aangegeven de huidige tariefstelling toch al leidt tot vrij weinig differentiatie.

Indien een dergelijke aanpassing niet gewenst is dan zou ook nog overwogen kunnen worden om het huidige systeem, waarbij aangesloten wordt op de WOZ-waarde, te continueren maar bijvoorbeeld de tariefstelling aan te passen zodat een grotere differentiatie ontstaat tussen de verschillende WOZ-waarden.

Ook behoort de heffing op basis van een percentage van de WOZ-waarde tot de mogelijkheden. Hierdoor dragen de breedste schouders de zwaarste lasten. Echter zal in woonwijken met een grote diversiteit aan woningen een vrijstaande woning het dubbele betalen van het bedrag dat

voor een eindwoning moet worden betaald. Terwijl het profijt van beide woningen van de riolering ten aanzien van afvalwater nagenoeg gelijk is. Zeker als grote delen van het afvloeiend hemelwater niet via de riolering maar op andere wijze worden afgevoerd.

Naast de eigenarenheffing wordt momenteel ook geheven van grootgebruikers die meer dan 500 m³ water afvoeren. Tot 10.000 m³ wordt per volle eenheid van 100 m³ € 87,05 in rekening gebracht en vanaf 10.000 m³ wordt € 71,93 per volle eenheid van 100 m³ geheven. De opbrengst van de gebruikersheffing, die ongeveer 100 belastingplichtigen bevat, bedraagt ongeveer € 110.000,00 per jaar. De totale geraamde inkomsten van de rioolheffing voor 2023 bedragen € 4.338.000,00. Duidelijk is dat grootgebruikers momenteel slechts 2,5% bijdragen aan de kosten die aan de rioolheffing zijn toegerekend.

Zoals in onderdeel 2.3.2. is opgemerkt, zou een lastenverschuiving tussen eigenaren en gebruikers bewerkstelligd kunnen worden door meer of zelfs alle gebruikers in de heffing te betrekken. Bij deze verruiming van de gebruikersheffing kan goed gebruik gemaakt worden van een heffing die gebaseerd is op het waterverbruik. Om de uitvoering eenvoudiger te maken adviseren wij om in dat geval gebruik te maken van een aantal tariefklassen. Een mogelijkheid is om bijvoorbeeld tarieven vast te stellen per 100 m³ waterafvoer boven een bepaalde hoeveelheid. Bijkomend voordeel van een heffing die gekoppeld is aan het waterverbruik is dat daarvan ook een prikkel tot zuiniger gebruik van water kan uitgaan. Maar daarbij dient wel te worden opgemerkt dat deze prikkel geringer aanwezig is indien tariefklassen gehanteerd worden. Hoe ruimer de tariefklassen hoe minder sprake is van een prikkel tot zuinig gebruik van water.

Als uitgangspunt kan worden gekozen voor een verbruikersbelasting als het waterverbruik 200 m³ of meer is. Door het niet belasten van het verbruik tot 200 m³ wordt de administratieve en uitvoerende last beperkt. Wel zouden totaal 1350 gebruikers een aanslag krijgen over hun daadwerkelijke waterverbruik tegenover de 100 die op dit moment in de gebruikersheffing worden betrokken.

Wel dient te worden opgemerkt dat een verruiming van de gebruikersheffing mogelijk zou kunnen leiden tot meer kwijtscheldingsverzoeken of oninbare vorderingen. Overigens is in onze kwijtscheldingsregeling de rioolheffing al opgenomen. Voor degene die nu ook al in aanmerking komt voor kwijtschelding verandert er niets. Voor het waterverbruik boven een bepaald metrage kan worden bepaald dat kwijtschelding niet mogelijk is. Het kwijtschelden van dergelijk waterverbruik past niet bij duurzaam watergebruik.

Om bewustwording te creëren en tevens draagvlak voor de gebruikersheffing vanaf een verbruik van 200 m³ of meer kan worden besloten tot een overgangsjaar. In dit overgangsjaar worden de inwoners geïnformeerd over de gemaakte keuze. De inwoners kennen de methodiek en kunnen hun waterverbruik bijstellen zodat zij minder dan 200 m³ verbruiken. Het jaar volgend op dit overgangsjaar wordt bij een verbruik van 200 m³ of meer belast tegen de dan geldende tarieven.

2.6 Tariefdifferentiatie woningen / niet-woningen

Een andere mogelijkheid om te komen tot een andere lastenverdeling is het invoeren van een tariefdifferentiatie, waarbij eigenaren (en eventueel ook gebruikers) van percelen die niet tot woning dienen een hoger bedrag betalen dan eigenaren/gebruikers van percelen die wel tot woning dienen.

Het maken van onderscheid tussen woningen en niet-woningen is onder de rioolheffing toegestaan. Dit onderscheid is ook in de jurisprudentie acceptabel geacht, omdat de eigenaar/gebruiker van een bedrijfspand over het algemeen meer voordeel heeft bij de aansluiting op het riool dan die van een woning. Hogere tarieven voor niet-woningen zijn vanuit dit uitgangspunt in de jurisprudentie aanvaardbaar geacht. Het verschil in tarief mag, naar de omstandigheden beoordeeld, niet te groot worden.

Het invoeren van een tariefdifferentiatie tussen woningen en niet-woningen kan dus een mogelijkheid zijn om de lasten op een andere wijze te verdelen. Nadeel is echter wel dat de categorie niet-woningen vaak maar een klein gedeelte van het totaal aantal percelen betreft, waardoor het invoeren van een eventuele differentiatie ook slechts tot een geringe lastenverschuiving zal leiden.

2.7 Van eigenaar naar gebruiker

De huidige rioolheffing wordt geheven bij de eigenaar. Een verschuiving van belastingplicht van eigenaar naar gebruiker zal met name voor huurders gevolgen hebben. De huurder is immers de gebruiker en deze ontvangt (bij een verschuiving) de aanslag voor de rioolheffing in plaats van de verhuurder. In de huidige situatie ontvangt de huurder geen aanslag voor de rioolheffing van de gemeente.

Er zijn al een aantal situaties waarin de verhuurder de rioolheffing doorbelast aan de huurder. Van de 2728 huurwoningen van woningcorporaties hebben inmiddels 1349 een huurcontract waarbij de rioolheffing wordt doorbelast. Dit aantal neemt jaarlijks toe. Ook van de particuliere huur is bekend dat de verhuurder de rioolheffing in een aantal gevallen aan huurder in rekening brengt. Hiervan zijn echter geen aantallen bekend. Bij een dergelijke doorbelasting kunnen huurders geen gebruik maken van een eventuele kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen. Dit kan alleen als de aanslag op naam van de huurder komt en de huurder in aanmerking komt voor kwijtschelding. Bij de verschuiving van eigenaren naar gebruiker komt de huurder mogelijk wel in aanmerking voor kwijtschelding.

De keuze voor rioolheffing bij de eigenaar en/ of de gebruiker brengt een aantal financiële gevolgen met zich mee: De eigenaar die verhuurd zal per saldo minder betalen tenzij deze de rioolheffing doorberekend aan de gebruiker/huurder. De huurder die niet in aanmerking komt voor kwijtschelding EN niet de rioolheffing hoefde te betalen aan verhuurder ziet de kosten stijgen. De huurder die aan verhuurder de rioolheffing moest betalen, maar in aanmerking komt voor kwijtschelding, ziet de kosten dalen. Een eigenaar die ook zelf het perceel (of woning of pand) gebruikt zal per saldo een vergelijkbaar bedrag betalen als in de huidige situatie.

In 2020 hebben huurdersbelangenverenigingen reeds aangegeven dat zij de voordelen van rioolheffing bij gebruikers zien. Dit heeft met name met de mogelijkheid tot kwijtschelding te maken. In de huidige situatie betalen 1349 huurders aan de woningstichting de rioolheffing. Dit bedrag is circa € 284,91 in 2024 (uitgaande van de nieuwe tarieven) en brengt de verhuurder maandelijks in rekening. En vergelijkbare groep huurders betaalt op dit moment echter geen rioolheffing. Zij zullen (indien zij niet in aanmerking komen voor kwijtschelding) worden geconfronteerd met € 284,91 rioolheffing als ook de aanslag afvalstoffenheffing die voor een meerpersoonshuishouden € 287,35 is. Hun totale lasten vallen hierdoor hoger uit.

Elke gemeente is vrij de keuze te maken voor de heffing, daarom is voor de beeldvorming een overzicht opgenomen van andere Drentse gemeenten en aangrenzende gemeenten.

Gemeente	Belastingplichtige	Grondslag
Aa en Hunze	Eigenaar	Waardeklassen
Assen	Gebruiker	Vastrecht
Borger-Odoorn	Eigenaar	Vastrecht + %WOZ
Coevorden	Eigenaar + gebruiker	Eigenaar: Vastrecht+ %OZB (eigenaar) Gebruiker: op basis van verbruiksklasse (0- 500m3)
De Wolden	Gebruiker	Omvang huishouden (1 of meerpersoons)
Emmen	Eigenaar + gebruiker	Eigenaar: %WOZ Gebruiker: %WOZ
Hoogeveen	Eigenaar + gebruiker	Eigenaar: obv perceelsoppervlakte Gebruiker: vast tarief voor woning
Meppel	Gebruiker	Vastrecht
Midden-Drenthe	Gebruiker	Vastrecht
Tynaarlo	Gebruiker	Vastrecht op basis van waterverbruik (0- 350m3)
Westerveld	Eigenaar	Vastrecht + %WOZ
Groningen	Eigenaar	Vastrecht
Ooststellingwerf	Eigenaar + gebruiker	Eigenaar: Vastrecht Gebruiker: vast bedrag op basis omvang huishouden
Opsterland	Gebruiker	Omvang huishouden
Westerkwartier	Eigenaar	Vastrecht

2.8 Kostendekking

De rioolheffing is een bestemmingsheffing, mag (dan ook) maximaal kostendekkend zijn en zal volgens de wetgever uitsluitend mogen zien op de bekostiging van de gemeentelijke watertaken.

Bij alle opties die men heeft in de keuze van de belastingplichtige, het belastbare feit, de heffingsmaatstaven en de tarieven, dient uiteindelijk onderzocht te worden of de geraamde

opbrengsten de geraamde lasten niet overtreffen. Wel mag er een voorziening zijn die dient als buffer voor onder andere het opvangen van fluctuaties in het tarief.

Bij een verschuiving van belastingplicht van eigenaar naar gebruiker kan kwijtschelding worden verleend. Veelal krijgen deze belastingplichtigen ook kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing. Gelet op de aantallen bij de afvalstoffenheffing betreft dit voor de rioolheffing ongeveer 450 huishoudens. Het totale kwijt te schelden bedrag betreft circa € 130.000,00 (waarbij rekening is gehouden met de ontwikkeling van de tarieven). Dit kwijtscholden bedrag kan worden meegenomen in de tariefstelling dit is echter niet verplicht. Wordt de kwijtschelding meegenomen in het tarief zal dit resulteren in een aanslag rioolheffing die 3% tot 4% hoger is. De voorliggende begroting voorziet in een dekking uit het minimabeleid. De stijging van het tarief komt voort uit de aanpassing van het GWRP als gevolg van kostenstijgingen en nieuwe (noodzakelijke) projecten.

2.9 Tarieven

De gemiddelde aanslag voor de rioolheffing eigenaar in de gemeente bedraagt in 2023 € 257,56. Het gemiddelde voor woningen ligt hoger omdat bij het genoemde gemiddelde onder andere garageboxen worden meegenomen die een aanslag krijgen van € 47,09. Gelet op de herijking van het Gemeentelijk Water en Rioolplan en verwachte onttrekking aan de voorziening rioolheffing stijgt het gemiddelde tarief met 7,5% tot € 276,88 in 2024. De gemiddelde woningeigenaar betaalt € 297,56 (tarief 2024). Omdat huurwoningen goedkoper zijn dan koopwoningen is het bedrag voor een huurder gemiddeld € 284,91 indien de verhuurder dit doorbelast.

2.10 Kwijtschelding

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is mogelijk wanneer het inkomen niet te hoog is en er weinig vermogen is. Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen kan alleen als de belastingplichtige zelf de aanslag ontvangt. Als een woningstichting deze doorberekend aan een huurder komt deze niet in aanmerking voor kwijtschelding.

Door de gebruiker te belasten voor de rioolheffing is het mogelijk dat deze in aanmerking komt voor kwijtschelding. In de huidige situatie zijn er 1349 huishoudens waarbij een woningstichting de rioolheffing doorberekend aan de huurder. Dit aantal loopt de komende jaren op als gevolg van nieuwe verhuringen. Deze groep huurders komt in aanmerking voor kwijtschelding waarbij naar verwachting circa 450 huurders in aanmerking komen voor de kwijtschelding. Op jaarbasis betaalt deze groep dankzij de kwijtschelding ongeveer € 284,91 minder.

De beoordeling van een aanvraag wordt gedaan door het Noordelijk Belastingkantoor en dit kan worden gecombineerd met andere verzoeken tot kwijtschelding of de reeds lopende automatische kwijtschelding. Hulp bij het invullen van het formulier voor kwijtschelding kan tijdens het inloopsprekuren van Humanitas en bij het informatiepunt bij de bibliotheek. Door gebruik te maken van de bestaande kanalen is de kwijtschelding makkelijk aan te vragen voor de diverse gemeentelijke belastingen.

2.11 Verduurzaming

Spreken we van verduurzaming bij de rioolheffing wordt snel de link gelegd met het waterverbruik. Echter blijkt het waterverbruik minder beïnvloedbaar door prijsprikkels. In de VNG handreiking wordt ook verwezen naar de mogelijkheid om te kijken hoeveel m² verhard oppervlak water direct afvoert op de gemeentelijke riolering bij een gemengd riool. Of om te zien hoeveel m² oppervlak afvoert op straat sloot of riolering. Bij deze twee opties van m² is de uitvoeringslast hoog omdat moet worden vastgesteld om hoeveel m² het gaat, en vervolgens de wijze van afvoer moet worden nagezien. Verduurzaming in ten behoeve van de rioolheffing kan daarom ook beter worden gezocht in initiatieven als het aanbieden van een regenton en/of het stimuleren van groene daken. Uitgangspunt bij dergelijke initiatieven is wel dat deze “in een meer dan zijdelings verband moeten staan tot het nakomen van de gemeentelijke watergerelateerde zorgplichten”.

3 Concrete uitgangspunten

In het huidige systeem van de rioolheffing wordt het overgrote deel van de lasten die gepaard gaan met de riolering verhaald op de eigenaren. Gebruikers dragen slechts voor 2,5% bij. Ook is er geen kwijtschelding mogelijk voor de rioolheffing die verhuurders bij huurders in rekening brengen.

Om te komen tot een andere verdeling van de belastingdruk zijn er dus verschillende mogelijkheden. Onderstaande uitgangspunten zijn het vertrekpunt om de wijze van rioolheffing aan te passen:

1. Voortborduren op de huidige systematiek van koppeling aan de WOZ-waarde en de bestaande gebruikersheffing rekening houdend met het waterverbruik.
2. De belastingdruk zo evenwichtig mogelijk verdelen over woningen en niet-woningen.
3. De heffing zo eenvoudig mogelijk uitvoeren.
4. De perceptiekosten zo laag mogelijk houden.
5. Verduurzaming door het belasten van een waterverbruik

Op basis van deze uitgangspunten is het volgende uitgewerkt:

1. De koppeling aan de WOZ-objectafbakening voeren we in als gebruikersheffing en daarmee brengen we de rioolheffing in rekening bij de gebruiker/bewoner.
2. Kwijtschelding blijft mogelijk voor de rioolheffing, we verlenen geen kwijtschelding voor waterverbruik hoger dan 500 m³ (2025 niet voor verbruik boven 200 m³)
3. De kwijtschelding brengen we ten laste van het Minimabeleid.
4. De huidige indeling van tariefklassen handhaven we en deze indeling gaan we evalueren voor belastingjaar 2025.
5. De huidige grens gebruikersheffing op basis van een waterverbruik voor 2024 handhaven we en verlagen deze per 2025. Bij de aanslagen van 2024 informeren we de inwoners en andere belastingplichtigen over deze aanpassing.
6. We handhaven van het huidige belastbare feit, waarbij sprake dient te zijn van een (in)directe aansluiting of afvoer op en van de gemeentelijke riolering.
7. Bij projecten in het kader van duurzaamheid beoordelen we of de rioolheffing kan worden ingezet ter (gedeeltelijke) dekking van de kosten.
8. De definitieve tarieven voor 2024 worden vastgesteld aan de hand van de berekende lasten op het product riolering en de nieuwe WOZ-waarden. Deze tarieven nemen we op in de nieuwe Riool- en waterzorgheffing 2024 en agenderen we samen met de overige belastingverordeningen voor de raadscommissie en de Raad van december 2023.